

A
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG
 ENGEDELMÉVEL.

(19.)

Költ *Bétsben*, Böjt - más - Havának
 (Mártziusnak) 7-dik napján, 1794-dik
 Észkendőben.

B é t s.

Nevezetes vig inneplése, 's estvéli
 mulattsága vólt itt tegnap a' Fő Nemesség-
 nek, a' mellyet *Kristina* Fő Hertzeg-Affzony
 és Férje *Albert* Hertzeg is meg-tiszteltek
 jelenlétekkel. Születése' napja lévén t. i.
 Nagy - méltóságú Özvegy Gróf *Károlyi*
Antalné, született Bárá *Harrucker* *Joséfa*
 Affzony ő Excellentiájának: Gr. *Károlyi*
Jósef ő Nagysága, a' maga édes Anyja
 eránt viseltető indulatjának nyilatkoztatá-

X

sára, két rendbéli, t. i. előbb Olasz énekes, azután pedig táncos néma játékot adott a tisztelet Özvegy Méltóság' kerti Teátrumában. Az énekes játékban — melynek neve *Pigmálion* — ama' híres *Maffoli*' Tenorista énekelt. A' táncos néma játék' értelme, következő nyomtatott, és a' Teátrumban ki - osztogattatott Olasz Verseken foglaltatik:

Inclita Donna, a cui
 La giovanil Bellezza
 La splendida Richezza, insigni doni
 Di natura, e di sorte il Ciel concesse,
 Tu dell' utile Industria
 Al travaglio, e al sudor benigna accordi
 I patrocinj tui.
 Tu all' Indigenza altrui
 Sei sensibil, pietosa, Odi i felici
 Che oggi formiam per te voti, ed auspici:
 Te il Tempo destruttur, il vecchio alato
 Lungamente rispetti,
 E a' piedi tuoi deponga
 I tristi emblemi, la caduca polve
 E la falce, con cui tutto dissolve.

(Nagy Affzony! kit az Ég a' természetnek és szerentsének jeles ajándékaival — az *ifjúai Szépséggel*, és *fényes Gazdagsággal* — szeretett. Te, a' *hasznos szorgalmatosság*, és az *izzasztó munkásság* éránt kegyes pártfogásodat mutatod. Érted Te a' *Mások' szorulttságát*, 's könyörülz rajta. Reád nézve, mai napi kívánásunk, 's óhajtásunk ez: A' mindent elronó *Idő*, ez a' *Izárnyas ősz Ember*, sokáig tisztelesen Tégedet, 's lábaidhoz tegye-le izomorú tízereit (a' folyó homokot, és a' kaszát, a' inellyel mindent le-metéli.)

A' Nagy-méltóságú Grófnét, nemkülönben az Időt, a' Szépséget, a' Gazdaságot, a' Munkásságot, és a' Szegénységet, Udv. Teátrombéli Tántzos Férjfi és Asszony-személyek ábrázolták, két Asszony-személyeken kívül, kik még az Udv. Teátromban soha sem jádzottak. Mindnyájan igen jól, és kellemetesen intézett öltözetekben voltak. — Ezen szép Ballétot, *Muzzarelli Antal*, Udvari Ballét-Mester készítette. — A' játék-néző nemes Gyülekezet, sok nemű és színű fagyalatokkal, nádmézelt tzitrom-lével, mondola-téjjel, nagy narantsokkal 's édes süteményekkel olly gazdagon kínál-tatott; hogy e' részben is azt az egész nagy meg-elégedését mutatta; valamint szintén a' Játékok erántt.

Hadt Környüllállások.

Trier (Trevirum) Városa tájáról érkezett tegnap egy Tudósítás, mellyből azt olvassuk: hogy *Vurnsfer* Hufzárjainkat megakarták alattomban lopni, és lepni egynehány száz Frantziák: de a' lépés helyett, olly meg-lepettetés lett, melly által sok Frantziák földre terültek, sokan pedig — kik között Tisztek is vagynak — kelep-tzébe kerültek. Ez alkalmatossággal, *Melas* Generálisunk alatt el-lövetett a' lova, és veszedelemben forgott a' Generális: hanem egy köz Hufzárunk hirtelen oda nyargalt, le-ugrott lováról, 's a' Generális alá adta azt: melly nemes tselekedetiért arany jutalom-pénzre íteltetett érdemesnek. X 2

Livornóból, Februárius' 21-dikén. —
 „*Korfszika-Szigetének S. Fiorenzoi ki-kötő helyéből* olly tudósítást hozott ide egy Anglas hadi hajó, hogy ezen hónapnak 17-dike' éjtszakáján, egy Sereg - osztály, melly, Anglusokból, és Korfszikai Nem-Jákobinusokból egyesült, *Dundas* Generálisnak (az ezen nevü Minister' Unokájának) vezérlése alatt, keménnyen megtámadott minden batteriákat *Fornali Vára* körül, 's tartós viaskodás után ki-verte belőlök a' Republikánus Frantziákat; a' midőn ezek a' Vár' belső részébe vonúltak, 's onnan védelmezték magokat olly nagy tüzzel, hogy lehetetlennek látta Generál. *Dundas* a' Vár' meg-vételét, hanemha erővel rontat-bé abba. A' Korfszikaiak nagyon ajánlották magokat, hogy ők bétörnek a' Várba; de alkalmatossabbnak ítéltetett, hogy az Anglusok tselekedjék azt, mint rendes és tapasztaltt Katonák, kik diadalmasan meg is hágták a' Vár' falait. E' meg-lévén; tüzes golyóbisokkal kezdték lövöldözni az Ellenség' hajóit, 's kettőt azokból meg is gyújtottak. A' Fran. Republikánusok közzül mintegy 250n hullottak-el; az egyesültt Anglusok' és Korfszikaiak' részéről pedig, 17-en estek-el, és 34-en kaptak sebet. Éppen ebben a' fzempillantásban érkezik a' hír hozzánk, hogy az egyesültt Anglusok és Korfszikaiak el-foglalták *S. Fiorenzot* és *Bastiát*, melly, fő Városa egész *Korfszikának*.“

Londonból, Februárius' 14-dikén. — „Egy Anglus Kalmár-hajó' Kapitánya, nevezetes értelmű levelet botsátott ide *Liverpolból*, egy ide való Kereskedőhöz. Azt írta t. i., hogy ő egy közép-szerű Fr. hadi hajó által el-fogatván, *Havre de Graceba* vitetett; de onnan, minekutánna Magistratuális Kommisszió által ki-kérdez-tetett, és önnön betsületére való fogadást tett volna: szabadon botsáttatott. „Meg-kinálták, úgymond, őtet, hogy legyen kormányozója egy Fran. hajónak, melly, többekkel együtt arra rendeltetett, hogy *Nagy-Britannia'* földjére, nevezetessen *Hiberniába* Fran. Republ. Sereget vigyen. Száz harmincz szállító hajók voltak már akkor készen.“

Londonból, Februárius' 18-dikán. — „A' Frantziáknak Országunkba bé-ütésétől való félelem, olly közönségessé kezdett itten lenni, hogy a' kész pénz gyanánt forgó papirosak egy *procentóval* szállottak alább; de már tegnap másfél *procentóval* többet érökké lettek. — A' *Spitheadi* ki-kötő helyben 32 első nagyságú, és még több közép-szerű hadi hajóink vagynak úgy fel-készülve, hogy mihelyt jel adatik: mindjárt tengerre szállhatnak. — *Macbride* tengeri Vezérünk tegnapelőtt (Február. 16 dikán) indúlt-el *Portsmouth* alól, egy első nagy-ságú, és 7 közép-szerű fegyveres hajókkal a' Frantzia szélek felé, hogy ott szemlé-lődjön.“

„*Loyauté* Úr ismét próbát tett Február, 15-dikén a' maga új találmányával, melyről írtuk, hogy egy minutum alatt 12 nagy golyóbisokat vét-ki erőssen, mellze, és erányosan. Három Királyi Hertzegek, t. i. a' Korona-Örököse, *York* Hertzeg, és a' *Klarentziai* Hertzeg is jelen voltak a' próba-tételen, melly annyira tetszett a' Korona-Örökösének, hogy *Királyi bombi-hányónak* nevezte-el a' *Loyauté* Úr által fel-talált hadi makhinát.

„Királyunk' második Fia, *York* Hertzeg, ennek a' hétnek vége felé ismét vissza-indúl innen *Flandriába*, 's továbbra is személylyesen fogja vezérelni a' *Koburg* Hertzeg' Ármádiájával egyesültt *Nagy-Britanniai* Sereg-öfztályt.

„Tsász. Kir. Generális *Mack* Úrnak ide lett érkezése, különös dolgot adott Minis-terjeinknek; azért is mindjárt írtak ezek Marki *Landsdowne*nek, hogy halasztaná-el Február. 13-dikáról, 17-dikre, a' békesség-kötésről való fel-tételét. Tegnap szóllott tehát *Landsdowne* Úr, és három órákig folytatta beszédjét, mellyben a' többek között *Frantzia-Ország*nak, és *Angliá*nak történeteit, egésszen a' tizenkettődik Századtól fogva e' mi időnkig summásan el-beszéllette; magasztalta a' neutrális Hatalmasságoknak, és különösen a' *Helvétziai* Kormányfészéknek okosságát; leg-kiváltképpen-való módon pedig az *Amerikai*

szabad Közönséges-Társaság' Kormányozójának *Washingtonnak* nemes állhatatosságát: az egyesült Hatalmasságoknak akaratjokról, 's szándékjokról ellenben azt mondotta, hogy az, igen változó, és bizonytalan; melly állításának mutogatására sok Végzéseket, Jelentéseket, 's Hirdetvényeket fel-hordott. El-befzéllette e' mostani hadnak kezdetétől fogva való históriáját, ennek okait, tárgyát és végét. Más Hatalmasságoknak kints-tárjaikról is emlékezett; leg-különösebben pedig a' maga Hazájabélinek ki-ürülését, 's a' *Nagy Britanniai* kereskedésnek, és kéz-mívesi szorgalmatosságának meg-tsökkenését, és alább izállását hánytorgatta. Ezzel fejezte be velős beizédét: „Szívére kell kötni Király ö Felségének, hogy talállyon eszkö-zöket, egy oly békességnek szerzésére, melly, bátorságossá, és állandóvá tehesse *Nagy-Britannia'* virágzását.“ — Sürgették ezen fel-tételnek végre-hajtását: Hertzeg *Grafton*, Lord *Guilford*, és Lord *Lauterdale*. — Fel-keltek ellenben annak ostromlására *Fitzwilliam*, *Carnernon*, *Darnley*, *Sydney*, és *Kinnoule* Lordok; mindenek felett pedig Státus-Titoknok Lord *Grenville*, a' kinek beszéde hasonlóképpen 3 órákig tartott, valamint szintén a' *Landsdowne* Úré; 's nem kevésbé vólt tellyes tudománnyal, mint ez. — Voksra menvén a' dolog, 13-ra nevededett a' *Landsdowne* Úr'

fel-tétele sürgetőinek száma; 103-ra pedig az ellenzőké. “

Párisból, annyira sietett Gen. *Fichegru* az élzaki Sereghez; hogy meg se' jelenhetett személyesen a' Jakobinusok között, mellyről, botsánatot kert a' Klubtól, írásban.

Elegyes Tudósítások.

A' le-tsillapodott hírű *Dumurié* megént kívánta fel-ébreztetni, avagy tsak valamennyire is, eránta viseltetett figyelmetességét a' Világnak, egy nyomtatványa által, mellyet önnön maga írt magáról, *Memoires du Général Dumouriez* tzím alatt.

A' *Svéd-Országi Öszve-esküvés'* első mozgatójának írták minden tudósítások B. *Armfeldt*et, a' ki *Olasz-Országban* tartózkodott. Ezen Úr, következő értelmű maga' ki-nyilatkoztatását kívánta Újságok által közönségessé tétetni: „B. *Armfeldt* *Gustáv Mórítz*, midőn olvasta volna az Újságokból, *Svéd-Országban* lett ki-tudódását valamelly öszve-esküvésnek: ennek elő-adásában eggy olly hitetlenségre talált, melly az ő, közönségesen esmeretes gondolkodása' és munkálódása' módját kivetkezteti természetü formájából; 's ötet meg-buktatni, és betsületét le-tiporni szándékozik. Mindenkor ifzonyodott B. *Armfeldt* az ollyan intézetektől, mellyek rontására szolgálnak a' Népek' tsendességének, és az Igazgatások' bátorságának.

Kedvességre, és fő tisztségekre méltóztatván egy nagy Fejedelem által, a' ki, barátságának, 's betsülettel tellyes bizodalomnak édességeit tapasztaltatott ő velle; siratni fogja ő annak veszedelmét utolsó szempillantásáig a' maga életének; hív marad annak Véréhez, 's utolsó akaratjához. — *Gustáv'* halála után, örömmel meg-vált ő a' Státus' kormányozásának azon részétől, mellyet a' Király bizott ő reá, és tellyes meg-elégedéssel szemlélte az egész igazgatást eggy olly Hertzegnek kezei között, kit mind születése, mind táalentomai méltóvá tettek arra. Ő éppen nem valamelly magános szándékból ment *Olasz Országba*, annyival inkább tellyességel nem a' vólt *Olasz Ország*i útazásának tzéllya, hogy otthonn zavarjon, 's abból magának hafznot hajtson. Azért fogadta ő el az *Olasz-Ország*i Hatalmasságokhoz lett Biztosi küldetést, hogy közönséges bizonyságát adja annak az engedelmességnek, mellyet az ő nemes nagyra - vágyása, 's előbbeni helyére való vissza - emlékezése készíttetek ő benne örökre. — Vagynak ő néki Ellenségei, mert védelmezte Ura' ditsőségét, és hatalmát; mert javokat munkálódta az Embereknek; tsupán a' maga természeti tulajdonságát, és ártatlanságának bátor erejét veti ő paizsúl eleikbe Ellenségeinek. “

Ezt, Febr. 5-dikén írta B. *Armfeldt* *Nápoly* Városában, a' honnan való visszahivattatását maga kérte a' *Svéd* Udvartól, Febr. 18-dikán azt írta egy Levél *Nápolyból*, hogy nem vólt már ott akkor *Báró Armfeldt*, hanem vissza-indúlt *Stokholm*ba. Ugyan ezen említett Levélből olvassuk: hogy az *Angliai* Király, két gyémántos arany piksziseket küldött ajándékban a' *Nápolyi* két Ministereknek, *Acton* Generalisnak, és *Marco* Marchiónak, a' kik alája írták magokat az *Angliai* és *Nápolyi* Udvarok között készült frigynek.

Marseille Városa fel-fzabadíttatott a' Fr. Nemzet-Gyűlése által a' *Nevetlen* nevezet alól: 's már most büntelenségének jeleül ismét *Marszálljnek* hivattatik.

Rómából, Februáriusnak 21-dikén. — „*Tivoli* Városában — melly hajdan *Tuskulanumnak* neveztetett — ágyú-öntő műhely állíttatik - fel, a' mellyre való főügyelés *Ruffo* Kárdinálisra bízott. Sok más új Tiszviselőket is tett Pápa ő Szentsege, a' kik mindnyájan egyházi méltóságú izeméllyek. *Róma* Városa' Kormányozójává nevezte *Crivelli* Urat, Udvari Marsallá *Vinci* Urat, Közöns. Kints-Tárnokká *Caraffa* *Marino* Urat, magános Kints-Tárnokká *della Porta* Urat, *Erskine* Urat Pápai Auditorrá (a' kinek kötelességében áll, meg-hallani az olyan izeméllyeket, kiknek nem lehet egyenesen menni a'

Pápához, 's tudósítani róllok ő Szentségét), *Mastrozzi* Urat Fő Gondviselőjévé a' gabonával rakott közöns. Magazinomoknak, mellyeket a' végre tart mindenkor kélzen a' Státus, hogy szük termés' idején is kap hassanak a' Lakosok gabonát óltsó árron; *Arrigoni* Urat, Leveles Házak' Fő Gondviselőjévé; *Ferrárai* Kormányozóvá *della Genga* Urat; *Spanyol-Országi* Nunciussá (Követté) *Casoni* Urat; *Portugalliai* Nunciussá *Paeca* Urat; *Lucern* nevű *Helvétziai* Kántonbéli Nunciussá *Gravina* Urat; *Kolóniai* Nunciussá *della Genga* Urat; Kamarás Urakká: *Lucattelli*, *Fantuzzi*, és *Cavallchini* Urakat; Kormányfő Tanácsossává *Mussimi* Urat; Politzáj-Direktorokká: *Altieri*, és *Colligola* Urakat.

A' *XVI. Lajos'* emlékezetére készültt pénznek hasonlatossága szerént, *Mária Antonia'* emlékezetére is készített Bétsben pénzt *Baldenbach Péter* nevű Értz-mettző, a' mellyet 4 forintért lehet kapni a' pénzverő ház mellett 989-dik számú háznál. A' pénznek egyik felén szemléltetik *M. Antonia'* Mellyj-képe, illy körül-írással: *Maria Antonia Austriaca*; a' másik felén pedig, kupresszus-fa által bé-árnyékoztatott darab köszikla, mellyre e' van mettzve: *Perduellium furoris victima* 16. Octobris 1793.

*A Párisi temérdek módikat fel-váltott
eggyülvül öltözködés' módja.*

A' Ferjfiak, porozatlan rövid hajat viselnek, 's azon felül egy kutsinát: öltő ruhájok hasonlít, a' dolmányhoz, nyakra-valójok szines, a' nadrágjok, hollszú. — Az Asszonyok is por nélkül, és vagy egész természetesen le eresztve, vagy fürtökbe fodorítva hordják a' hajokat. Az egész fő - ékessége nem áll egyébből, egy módo-san öllze formáltt kezkenőből. Az öltő ruhának első része felülről, a' mejjnek va-lóságos formájához vagyon alkalmaztatva: mindjárt alább a' derékhoz egy széles öv foglallya, minden erőltetett szorítás nélkül a' ruhát, mellynek alsó része, természetes rántzokba fzedődik magától. A' házon kívül egy nagy. kezkenő fedi nyakokat, 's tsüngle kétfelől; vállaikról. — Effele mó-dítlan újj - módi öltözet' nemét Bétsben is eleget lehet már látni.

Lengyel-Országból, Febr. 13-dikán. —
„Az itt kormányozó *Orosz* Generális, 's egyszersmind *Követséget* viselő *B. Igel-ström*, egygy írást adott-bé Febr. 7-dikén Királyi örökös Tanátsunknak, melly írás-nak ide megy-ki az értelme: „Az *Orosz* Tsászárné általma alatt készültt *Targovitzzi* Öfzve - szövetkezés meg-esmérté; az azt fel-váltott *Grodnoi* Diéta pedig különös végzés által meg is határozta: hogy a' *Revolutzionál. Ország-Gyűlésének* minden-

némü tselekedetei, végzései, 's ki-adott jelentései törvénytelenek, 's helytelenek; még akkor szükséges lett volna tehát ezen Ország-Gyűlés' Aktáit mindenünnen öszvekerestetni, 's egy helyre vitetni, ne hogy valamely rossz gondolkozású Lakosa Leng. Orzágnak vissza - élyen azokkal, más Lakosoknak rontására. Minthogy ez eddig nem tellyesített: most már el-múlhatatlanúl szükségesnek látja B. *Igelström* megkérni a' Királyt, és örökös Tanátsot, hogy fzedessék - öszve az említett Aktákat, 's tartsák együtt azokat a' Kir. ör. Tanátsnak petsétje alatt. E' végett parantsollyanak reájok minden Városokra, hogy a' nállok találtató akármely írásait 's nyomtatványait a' Rev. Orz. Gyűlésnek, nevezetesen azt, melly az 1791-dik eszt. Máj. 3-dikán fel-állított Konstitutziót magában foglallyá, 's törvénytelen szabadságokat enged önékiek; küldjék *Varsóba* a' Kir. ör. Tanáts-hoz. El kell kéretni minden revol. írásokat Gróf *Malachovsky*, és Hertzeg *Sapieha Kazimir* Uraktól is, úgymint a' kik Fejei voltak a' *Lengyel-Orzági*, és *Lithvániai* Revol. Öszve - szövetkezésnek. — Ezen kívánsága az Orosz Generálisnak és Követnek, három nap egymás után közönségessé tétetett minden *Varsói* fő piatzokon; a' múltt Vasárnap (Február. 9-dikén) pedig minden prédikáló székekből el-olvasatott."

J e l e n t é s.

Gróf *Struenzé*, és *Brandt* két *Dániai* fő Embereknek ezen folyó Században forraltt vétkes szánkékjok, 's az által érdemlett gyalázatos, és kinos halálok; egyfzermind ez előtt, a' *Keresztyén Vallásnak* igaz és hafznos vóltáról lett meg-győzöttetések, különbkülönbféle nyelveken, és több izben tétettek közönségesekké. Ezen nyomos tárgyakat magyar nyelven kívánom én most közleni Nemzetemmel még pedig úgy:

1.) Hogy ki-mettzett képeik is *Struenzének*, és *Brandtnak* fognak a' Könyvben szemléltetni.

2.) Egynehány könyvekre citál a' térítő *Münter*, mellyeknek foglalatjaikról semmit sem szólván, minthogy sokaknak nints módjok vagy meg-szerzésekben, vagy meg-olvasásokban; hogy valamit bővebben tudhassanak rólok: tehát azokról is, a' hol szükséges lejénd, szólni, sőt némelly foglaltványaikat is ki-szedni illendőnek látszik.

3.) Valamint több felelet kívántatik egynehány ellen-vetésekre: úgy, vagynak a' *Naturalistáknak* azolta több ki-fogásaik is, mellyekre helyyel - helyyel scholionokban jegyzések, és feleletek fognak rövideden tétetni.

4.) A' leg-későbbi, és így talán a' leg-bővebbi nyomtatványból munkálód.

ván, ha hogy a' könyv nagyra nem nevelkednék: tehát a' végéhez, vagy több, rész-szerént Grófi, és Bárói rangú; rész-szerént tudós tanúlt Fejeből lett Naturalistáknak halálok' órája felé esett meg-térések; vagy pedig *Stackhousból*, *Seilerből*, *Lefsből*, *Doederleinből*, és egyéb új Theologusokból, a' Keresztyén Vallás' okosságáról és igazságáról való erősségek, fognak ragasztódni.

Mellynek, e' fel-tételek szerént való ki-adása, úgy akar rövid időn a' Magyar Világ eleibe botsáttatni: ha még valaki ezen nevezett könyvnek magyarításához nem fogott, annyival inkább tökéletességre nem vitt. Mellyre nézve, ha ebben más is meg-indúlt, vagy talán már sajtó alá is rendelte: hogy hírül adni méltóztassék, azon tzeleből kérettetik szeretettel; ne hogy hijjába essék annak tökéletes végrehajtásáig való fáradsága egy olyan Szemellynek, a' ki különben más munkával igyekezik az Erd. Közönségnek használni.

Az erről való tudósítást meg nyerhetem, ha az, akár postán, akár a' nélkül, ama' nagy-érdemű Tilz. Tudós *Mindszenti Sámuel* Úrhoz *R. Komáromba* útasíttatik. — Költ *Komárom-Vármegyének Arany-kert* nevű Szigetében, *F. Gelléren*. Böjt-elő-havának 17-dik napján, 1794.

Cz. P.

Az Urániáról tett Híradás' Végezetje.

A' fél-éztendönként bé-szedendő elő-fizetés 3 forint; eggy egész éztendő' foly-táért, az az négy kötetért 6 forint. Elő-fizetésen kívül egy kötet, két forint alól nem fog adódni. Jövő Jósef-napi vásárig kérettetnek az Előfizetők, hogy neveiket bé-adják.

A' közönséges Számadást, és Level-ezéseket viszi Pesti Könyváros *Kilián Úr*, a' hová mind a' pénzek, mind ez eránt küldendő levelek igazíttathatnak, a' jelen-tésben ki-nevezett, és az Országnek minden részeiben rendeltt elő - fizetést bé - szedő Urakon kívül. —

A' Hazának, és különösen a' Magyar Szép Némnek buzgóságától fog függeni, ha igaz - é az, a' mit közönségesen hinni kezdenek Hazánk' Tudóssai: hogy meg-utálván Nemzeti Könyveiket, idegenektől függenek, vagy pedig tellyességgel nem olvasnak; és ha annyira böltsőjében fekszik-é a' Magyar Litteratura, hogy folytatott írások sokáig életeket ne reménylhessék.

Az Urániát ki-adó Társak.

